

Toxikománie a nedovolená výroba a držení omamných látek

Toxikomanie podle definice WHO je **stav periodické nebo chronické intoxikace**, škodlivé jednotlivci nebo společnosti, který je vyvolán opakovaným zneužíváním drog přírodního nebo syntetického původu. Charakteristickými známkami je značná žádostivost drogu užívat a za jakoukoliv cenu si ji opatřit, tendence ke zvyšování dávek, psychická a často také fyzická závislost na působení drogy. Rozlišování mezi psychickou a fyzickou závislostí je problematické, poněvadž přechod mezi nimi je plynulý.

Charakteristika

Ve srovnání s vývojem závislosti např. na alkoholu je vývoj závislosti organismu na jiných drogách velmi rychlý (např. u upraveného kokainu tzv. „cracku“ již po několika dávkách). U nás drogová závislost postihuje v 75 % zvláště mladé osoby. Mezi činitele, které ovlivňují vznik zneužívání drog, patří především **dostupnost drogy, věk a sociální prostředí**, kde na prvním místě bývá selhání rodinného prostředí. Nejrizikovějším obdobím je věk mezi 15–25 lety.

Drogová závislost má vliv na **růst kriminality**. Požitím drogy dochází k odstranění morálních zábran a pod jejím vlivem k výtržnictví, vandalismu, sexuálním deliktům a ublížení na zdraví. Nepřekonatelná touha po opatření drogy za každou cenu vede k **trestným činům směřujícím k získání drogy** nebo k prostředkům na její zakoupení tj. krádežím, loupežím, padělání receptů, vloupání do lékáren apod. Toxikoman se stává snadným nástrojem k páchání trestných činů v rukou jiné osoby.

Podle účinku a původu drog lze drogy dělit na:

- **narkotika** – opium a jeho alkaloidy, polosyntetické a syntetické látky s účinky podobnými morfinu, hypnotika, anxiolytika, analgetika a antipyretika v kombinaci s kodeinem a barbituráty
- **kanabinoly** – hašiš a marihuana
- **psychostimulancia** – kokain, amfetaminy, fenmetrazin, antiparkinsonika (trihexyfenidil), inhibitory monoaminooxidázy (nialamid)
- **halucinogeny** – meskalín, LSD, syntetické deriváty amfetaminu
- **inhalační látky** – s čicháním („sniffing“) se setkáváme nejčastěji u dětí a mladistvých, poněvadž se jedná o látky běžné dostupné a levné (rozpouštědla, toluen, trichlorethylen, aceton aj.)

Alkohol a nikotin patří rovněž mezi drogy, které však mají svá specifika. Dále jsou to často **léčiva**, přičemž jde buď o **prosté užívání** dostupných léků nebo **domácí výrobu** účinných látek z těchto léků. Z léčiv přichází v úvahu např. Dolsin, Dipidolor, Diolan, Alnagon, Diazepam, Nitrazepam, Bromadryl, Fenmetrazin, Psychoton aj. Léčiva jsou často používána v kombinaci s alkoholem, zejména u začínajících toxikomanů. Z běžně dostupných léčiv je podomácku získáván např. kodein (z Alnagonu, Kodynalu) nebo pervitin (z Ephedrinu a Solutanu).

Abstinenční příznaky

Abstinenční příznaky mohou být různé a to i podle druhu užívaných drog. Patří k nim zívání, kašel, kýchání, slzení, pocení, zvracení, průjemy, třes, mimovolné záškuby svalstva, bolesti svalů, návaly horka s pocitem chladu, slabost, apatie, deprese, pokles krevního tlaku a mučivý vnitřní neklid. Abstinenční příznaky mohou být značně trýznivé a strach před nimi bývá ještě horší. Klinický obraz může imitovat organické postižení s nejasnou CNS symptomatologií jako např. kontuzi mozku, hypoglykémii, virovou encefalitis. „Flashback“ tj. opětné projevy akutního opojení bez požití drogy bývá pozorován např. u LSD a u hašiše.

Toxikomani

U toxikomanů pozvolné **zřínání se jiných zájmů** vede pomalu k výlučné fixaci na získání drog. Dochází k postupné **psychopatizaci a degradaci osobnosti** se všemi sociálními důsledky (ztráta zájmů, osobních citových vazeb, pracovní schopnosti), k **psychosomatickým potížím** až psychosám s nebezpečnými agresemi, sebepoškozováním a sebevraždami. U těhotných žen může dojít k **poškození plodu**. Dále dochází k toxickému **poškození důležitých orgánů** zvláště mozku, srdce, jater, k devastaci končetin nesčetnými abscesy, narušení imunity, k infekčním komplikacím, sepsím, trombózám, septickým artritidám, k přenosu infekcí. Častá je **smrt v důsledku předávkování**. U čichačů a při užívání marihuany jsou častá chronická onemocnění plic. U čichačů je dále velké nebezpečí úmrtí buď reflexní zástavou dechu nebo následkem intoxikace se vznikem bezvědomí a udušením např. při inhalaci pod dekou, v igelitovém sáčku a pod.

Léčba toxikomanů

Léčba toxikomanů je zatím málo účinná. Má být prováděna ve zdravotnickém zařízení, poněvadž je třeba počítat s **těžkými abstinenciími příznaky**, se vznikem delirantních stavů a akutních psychóz či stavů **bezprostředně ohrožujících život**. Při zevní prohlídce může na toxikomani upozornit např. špatná výživa, starší i čerstvé stopy po vpíších a jizvy na končetinách po kožních abscesech. Častým nálezem při pitvě bývá plicní otok, městnání,

akutní i chronická bronchitida, otok mozku, aspirace žaludečního obsahu, steatóza a fibróza jater, drobná ložiska krvácení v důsledku městnání, splenomegalie. Jsou pozorována i úmrtí při užívání metadonu k substituční perorální léčbě toxikomanů závislých na heroinu.

Právo

§ 187 tr. zákona

*1. Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed bude potrestán odnětím svobody na **1-5 let**.*

*2. Odnětím svobody na **2-10 let** bude pachatel potrestán:*

- spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny nebo ve větším rozsahu
- spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let

*3. Odnětím svobody na **8-12 let** bude pachatel potrestán:*

- získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch
- spáchá-li takový čin vůči osobě mladší patnácti let
- způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví

*4. Odnětím svobody na **10-15 let** bude pachatel potrestán:*

- způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt
- získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu
- spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech

§ 187a tr. zákona

1. Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem. 2. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.

§ 188 tr. zákona

1. Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci. 2. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

- spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu
- spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než osmnáct let
- získá-li takovým činem značný prospěch

Přestupku na úseku zdravotnictví podle § 29 odst. 1 písm. g/ zákona ČNR o přestupcích č. 124 /1993 Sb. se dopustí ten, kdo poruší povinnost při zacházení s jedy, omamnými látkami, psychotropními látkami nebo jinými látkami škodlivými zdraví anebo poruší povinnost k ochraně zdraví před ionizujícím zářením. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 5.000 Kč nebo zákaz činnosti do jednoho roku.

§ 188a tr. zákona

1. Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

2. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než 18 let. Samotné požívání návykových látek je beztrestné. V zákonu č. 167/1998 Sb. o návykových látkách je upraveno zacházení s návykovými látkami, přípravky, prekursor a pomocnými látkami.

Pro účely tohoto zákona se rozumí:

- návykovými látkami omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 tohoto zákona
- přípravkem roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více návykových látek
- prekurzorem látka uvedená v příloze č. 9 tohoto zákona, jakož i roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více látek uvedených v příloze č. 9 tohoto zákona, kromě látek uvedených v § 1 odst. 2 tohoto zákona
- pomocnou látkou látka uvedená v příloze č. 10 tohoto zákona

V nařízení vlády ČR č. 192/1988 Sb. o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví ve znění nařízení vlády ČR č. 182/1990 Sb., č. 33/1992 Sb. a č. 278/1993 Sb. je upraveno zacházení s jedy a jsou stanovena s tím související ochranná opatření.

Podle tohoto nařízení jsou:

- jedy takové látky, které způsobují otravy již v malých dávkách, dělí se na zvlášť nebezpečné jedy a ostatní jedy a jsou uvedeny v seznamech těchto látek (příloha č. 1 a č. 2 tohoto nařízení)

- žíraviny takové látky, které těžce poškozují tkáně s nimiž přijdou do přímého styku

Odkazy

Související články

- Abúzus návykových látek • Abusus a intoxikace • Abusus opioidů
- Amfetaminy • Kokain • Kanabinoidy • Halucinogeny • LSD • Psychofarmaka • Barbituráty • Benzodiazepiny • Etanol
- Poruchy vyvolané užíváním kanabinoidů • Poruchy vyvolané užíváním opioidů

Použitá literatura

- ŠTEFAN, Jiří a Jiří HLADÍK, et al. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. 1. vydání. Praha : Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3594-8.